

HET BEGIN

Het was een mooie najaarsochtend half september 2015. Ik zat uitgeslapen en tevreden naast mijn bed mijn ochtendgymnastiek te doen, vervuld van eigendunk en zelfoverschatting. Mijn leven op dat moment liep als een zonnetje. Boekje geschreven, de opnames voor *Heel Holland Bakt* (mijn dierbaarste klus in jaren) waren net afgerond voor die zomer. Een paar makkelijke dingetjes doen nog, intens tevreden met mezelf was ik, ik kon toch ook alles. Ik leek wel van beton!

De zon scheen de slaapkamer binnen. Achter mijn ogen knapte een ballonnetje. In de verte riep Berend mijn naam.

Het beton was porselein geworden.

Gelukkig hielpen de burens. Een paar minuten later klonk buiten op de weg het liedje van de ambulance. Een auto draaide het hek in, ik hoorde hem op het grind. Opgewekte maar serieuze mannen droegen een brancard de trappen op en kwamen de slaapkamer binnen. Gaat u zich maar even een beetje aankleden, zeiden ze tegen Berend.

Tegen mij spraken de broeders geruststellende woorden. Ik was ze zo dankbaar. Ik snapte wel dat er wat was, maar ik had geen pijn. Niks aan de hand. Ze

legden me op de brancard, maar omdat ik waterpas moest blijven mochten ze de trappen niet met me af. Ze bonden de brancard vast aan de haken van de hoogwerker die na lang wachten kwam en beneden op het grind stond, en schoven me uit het raam. Ik zag de hoogwerker niet, ik zag Berend op het grind niet. De zon scheen. Ik wiegde in mijn allerstilste eentje in de lucht, hoog boven het grind, als Mozes in zijn biezen mandje. Het gebladerte van de hoge treurberk ruiste als riet. Ik zag van dichtbij de hoogste verdieping van het huis, de dakpannen, het timpaan dat net geschilderd was. Dat vond ik heel bijzonder, dat ik daar hing en dat ik dat zag. Ik was niet bang, ik was vredig. Heel Holland Zakt, zei ik lollig tegen de broeder vlak voordat ik door de hoogwerker op het grind werd gevlijd, maar ik kon de bestuurder niet bedanken omdat ik meteen met Berend de ambulance in ging. Berend zag ik verder niet, die moest voorin naast de bestuurder. De tweede broeder zat bij mij. Ik ga ervan uit dat Berend in paniek was, maar ik kon het niet goed zien, ik zag alleen hoe de boomtoppen voorbijgleden en dacht een enkele keer: o ja, daar zijn we. Dat ken ik wel. Dat is de Bijlmer. Ik had geen idee dat ik een hersenbloeding had.

Wat ze verder deden weet ik niet. Het schijnt alles bij elkaar toch een paar uur geduurd te hebben, met het wachten op de hoogwerker mee. Maar eenmaal in de ambulance ging het snel.

Door een duistere hellegang gleed ik het ziekenhuis in. Op die gang was het vrij koud. De anesthesist zei

op geruststellende toon ‘ik blijf bij u’ en ging weg. Nee, ik ging weg, ik vloog mijn hoofd uit.

Later vertelde Berend dat hij me alleen nog ‘godverdegodver’ had horen zeggen, keurig gearticuleerd. Dan ben ik alleen. Berend is er ook niet meer.

Ik sta op het hete dak van een Bijlmerflat de aangekoekte duivenpoep met mijn brekende nagels af te krabben terwijl zij beneden mijn aneurysma dichtmaken – ik heb nog steeds het idee dat ik de chirurg een hand vol duivenpoep had kunnen geven, vanaf het dak naar de operatiekamer beneden, waar ze met een roerloos schepsel in de weer waren, op datzelfde moment. Maar op de seconde dat ze de onverwachte *rebleed* zo netjes mogelijk herstellen drukt de burgemeester van Rotterdam kalmpjes op de atoombomknop. Hij staat aan de rand van het dak en kijkt me vriendelijk aan. Nee toch? Die aardige Aboutaleb!

Je kunt jezelf wel *alles* kwalijk gaan nemen.

Je kunt jezelf ook je eigen wanen kwalijk nemen.

Een schitterende paddestoel verheft zich aan de horizon, terwijl de Amsterdammers naar hun werk gaan in het roze ochtendlicht. De kleuren zijn verpletterend mooi. Ik ben de enige die het ziet, en ik kan het tegen niemand vertellen terwijl ik het toch echt meemaak.

Maar als er al een applausje was, zou ik het niet gehoord hebben. Op dat moment liep ik in mijn hoofd rond in een enorme zaal in de Arena, die vanuit mijn kamer in het AMC te zien was geweest. In die waanzaal lagen tientallen voetbalbonzen en licht geblesseerde

voetballers op zachte, brede bedden naar belangrijke wedstrijden te kijken. Ik bracht dure champagne rond, want het kostte de mensen veel geld om daar een bed te huren. Ik schonk de champagne uit vliedunne porseleinen theepotjes in vliedunne porseleinen kopjes. Ik heb later nog weleens gedacht: wat een goed idee, met zijn allen zo lekker dom en duur naar een wedstrijd liggen kijken, dat moet ik eens ergens gaan voorstellen. Maar het werd elke dag minder leuk. Hoe hard gaat de tijd in een waan? Hoe hard gaat de waan zelf? De gasten gingen dood, stuk voor stuk, of ze wilden graag naar huis en dat mocht dan niet – pas als je aan de beurt was. Elke dag mocht er één gast weg.

Ten slotte lag ik zelf op het laatste bed, alle anderen waren al weg, en ik wou ook weleens naar huis. Ik drukte steeds op een belletje voor hulp. Alleen 's morgens na het wakker worden mocht je bellen. Niet eerder, want dan verpestte je het voor jezelf. Maar dezelfde verpleegster komt steeds weer naar me toe. Ik smeekte de zuster mij weg te halen daar. Morgen mag je weg, zei de zuster. Morgen.

Zo lag ik elke dag hoopvol op de ochtend te wachten. Het werd al licht. Daar was dan eindelijk de zuster! Ik hoorde haar lopen, op klakkende zusterhakken.

Morgen mag je weg, zei de zuster.

Ik vertelde het later aan iemand en die zei: Ah, een herhalende waan.

Toen ik weken later weer iets kon zeggen, vroeg ik aan de chirurg: 'Dokter, hoe komt een mens aan zo'n hersenbloeding?' Hij antwoordde zonder een witje: 'Toeval.'

Godverdegodver en *toeval*, twee woorden van niks voor een einde van niks. Maar ik ben er nog. Ik dacht: ik ben nog niet klaar.

Nee, niet waar. Dat dacht ik niet. Maar zo verbeeld ik het me graag.

KAMER

Na mijn hersenbloeding verbleef ik eerst vijf weken in verschillende ziekenhuizen, toen ging ik naar het revalidatiecentrum. Ze wilden het wel proberen, zeiden ze. Berend had erover gehoord. Het was net verbouwd, op een zeer smaakvolle en bijzondere manier.

Op mijn prachtige kamer op de afdeling Neuro B2 is de elektriciteitsvoorziening zo bijzonder, dat je wel een genie moet zijn om er iets van te begrijpen. Ik ben geloof ik één van de eersten die op zo'n nieuwe kamer mag liggen, en ik ben toch al niet zo helder.

Ik moet toegeven: ik zeur al jaren over ontwerpers. Ook toen ik nog niks mankeerde in de kop. Maar wat moeten diep verwarde hersengeletselden met al die design-ideetjes? De ontwerpers gaan aan hun tekentafel zitten en laten hun dromen vliegen als windjes, en soms stinken die windjes een beetje. Ik dacht een tijdlang dat ik misschien als enige het bijzondere design had gekregen, omdat ze mij de mooiste kamer gegeven hadden. Ik dacht in die tijd nog weleens dat ik bijzonder was. Maar ze hadden het overal, geloof ik.

Alles is gloednieuw, en dan meteen ook het modernste van het modernste, wat op mijn kamer betekent dat niet één lichtknopje meer doet wat een lichtknopje moet doen. Gewoon knip, en dat dan de verlichting

aangaat. Meer wil ik niet. Ik wil niet ondankbaar zijn, dat mag ik ook niet op zo'n prachtplak, maar ik vond de hele elektrische voorziening op die kamer eng. Ik snap het simpelste mobieltje al niet, ik heb hersenletsel en nu snap ik helemaal nergens meer wat van.

Ik vraag aan Berend of ik nou gek geworden ben, omdat ik waan en werkelijkheid niet meer uit elkaar kan houden. Berend vindt dat ik niet gek geworden ben. Iederéén die in mijn kamer langskomt om het wonder te aanschouwen, probeert het stelsel wanhopig te doorgronden, maar het lukt vrijwel niemand. Ook een aantal zeer welwillende verpleegkundigen niet. Als het ene lampje aangaat, gaat het andere uit. Als het andere lampje aangaat, gaat het ene stuk.

Dat stelt mij dan wel weer heerlijk gerust: er zit toch systeem in. Aan de andere kant: ik hallucineerde me die eerste dagen suf, vanwege de medicijnen denk ik.

Maar er wordt aan me gedacht. Omdat een deel van de lichtvoorziening soms toch nog uitvalt, verschijnen er steeds weer andere mannen in mijn kamer, die hoge ladders uitschuiven en dan boven mijn hoofd op de zoldering gaan kijken en rondkruipen. Zelfs op zondag komen ze! Achterdochtig als ik van aard al ben, dacht ik dat het mannen betrof die het slecht met mij voorhadden, terwijl ze toch alleen maar alles eens piekfijn voor mij in orde wilden maken. Ik heb later wel gedacht dat zulke onverwachte bezoeken niet verstandig zijn op een afdeling waar een flink aantal patiënten nogal van het padje af is. Hoe dan ook, mijn verwarring was enorm en bleef maar groeien. Ik zag

de mannen en dacht: dat zijn verdomme journalisten! Dat was niet zo, hoor. Het waren gewoon aardige behulpzame elektriciens van de Storingsdienst.

Ze doen hun uiterste best om geen praatje met mij te beginnen, want ze zien ook wel dat ik niet gezellig ben. Mompelend halen ze tegels uit het plafond weg, en ze klimmen langs de ladder omhoog, doen iets op de vliering en kruipen er een beetje rond. Daarna halen ze een paar knoppen van de muur boven mijn bed, die ze nooit meer terugzetten. Er hangen nog draadjes.

Alles, waan en werkelijkheid, loopt door elkaar. Boven mijn bed hangt de televisie. Die televisie is óók zo bijzonder. Met een prachtig ophangstelsel, dat je alle kanten op kan buigen. Ik heb nog nooit zoiets bijzonders gezien. Ik heb het later ook nooit meer gezien, en ik hoop dat dat zo blijven mag.

De hele vormgeving van het apparaat maakt dat ik het voor een beest aanzie. Het beest draait rond, althans, ik verbeeld me dat het draait. Het heeft vier poten en een staart en schubben. Als het zijn hele ronde gemaakt heeft, zal het gaan smeulen en smelten en ten slotte brandend op mijn bed druipen en het dekbed aansteken.

Ik weet het zeker en ik ben bang. Ik durf niet op het belletje te drukken om de brandweer te waarschuwen. Ik weet niet eens waar het belletje zit.

Toch keek ik later nog vaak naar die televisie. Toen draaide hij ook niet meer rond. Meestal was er gewoon een programma op. Een leerzaam programma.

Aan het wandje naast mijn bed heb ik mooie bloemenfoto's opgehangen, uit mijn eigen verzameling boeketten uit eigen tuin. Berend heeft altijd die boeketten gefotografeerd en nu de foto's ervan voor me meegenomen. Lieflijke, mooie foto's.

Op een ochtend hangen op diezelfde plek opeens andere foto's, van kwaadaardige valse honden met opgetrokken bovenlip. De foto's waren versmolten met de muur, ik kon ze met geen mogelijkheid meer los krijgen. Ik kon er met mijn hele gewicht aan gaan hangen, het ging niet. Soms, op andere ochtenden, hangen ze ook opeens op een andere plaats in de kamer.

En ik zei niks, alleen tegen Berend en Yan en Winnie zei ik iets. Ik weet niet meer waarom het was, ik schaamde me denk ik, maar aan anderen durfde ik het niet te vertellen of ik kon het niet. Ik wilde eerlijk gezegd niet eens dat er veel bezoek kwam. Ik kon nog wel steeds communiceren, ik kon gewoon om een kopje thee vragen en ik kon zeggen dat het goed met me ging. Niemand kon iets aan me zien. Iedereen was op weg ergens naartoe, leek het, en ik liep op de ventweg, en ik kon niet bij ze komen en zij ook niet bij mij. Niemand merkte daar iets van. Het was alsof al mijn angsten zich verzamelden onder een ijslaag, die niet wilde breken. Daaronder was het een zootje. Alles liep door elkaar.

Boven de wastafel in mijn kamer hangen, als ik het goed zie, hygiënische luxedingen: houder met zeep, houder met servetjes, glanzende kraan. Ik zie de kraan aan voor een afzichtelijk, vies druipend beest. Elke

ochtend verwacht ik dat alles weg zal zijn. Dat weet ik zeker. Als je zulke dingen aan de dokter vertelt, schrikken dokters altijd, dan denken ze dat je stemmen in je hoofd hebt, dus vertel ik het niet. Dan denken ze dat je gek bent.

En ik héb ook geen stemmen in mijn hoofd. Echt niet. Die heb ik nooit, nooit gehad ook. Niemand die ooit iets woordelijk aan me beloofde: ik hoorde niks. Elke belofte hing geluidloos in mij rond, en werd elke ochtend ook meteen weer verbroken. Dat is eigenlijk hetzelfde, denk ik nu. Zodra ik mijn ogen opendoe kijk ik of de enge dingen weg zijn. Nooit zijn ze weg.

Berend doet ook maar wat hij kan. Hij is mijn held, hij stuurt de wanen weg. Ik denk dat hij ook niks anders kan bedenken. Berend zegt: ‘Maar het zijn wánen! Laat ze oplazeren! Jij bent de baas, toch? Stuur ze weg!’ Hoe vaak heb ik in mijn kamer niet gezegd: ‘Ga weg, waan! Je bent niet echt!’

En op een dag zijn ze ook werkelijk verdwenen. Ik voel een onmetelijke dankbaarheid.